

Але згідно із ст.18 Закону «Про мови в Українській РСР», яка співвідноситься з ч.2 ст.10 Закону «Про судоустрій України», судочинство може здійснюватися національною мовою більшості населення тієї чи іншої місцевості, а у випадках, коли в місцевості проживає декілька національностей, жодна з котрих не становить більшості – українською або мовою, прийнятною для населення даної місцевості.

Проте, ст.127 Конституції України встановлює, що суддя повинен володіти обов'язково лише державною мовою.

Вищенаведене свідчить про існування деяких неузгодженостей у питанні мови господарського судочинства, яке також постає перед цивільним, адміністративним, кримінальним формами судочинства. Зазначені недоліки можуть ускладнювати і подальше апеляційне та касаційне оскарження рішення суду.

Таким чином, Закон України «Про судоустрій України» встановлює право учасників усіх видів судочинства України на користування послугами перекладача під час судового процесу.

Так, в Цивільному процесуальному кодексі України питання щодо перекладача згадуються у ч.5 ст.6, ч.2 ст.7, п.1 ч.1 ст. 20, ст.22, ст.23, ст.41, п.5 ч.1 ст. 47 та інших статтях зазначеного Кодексу. Цілою особою перекладача присвячена ст. 55 ЦПК України, яка дає правове визначення особі перекладача, містить його права та обов'язки та відповідальність. Стаття 146 ЦПК України містить текст присяги перекладача.

У Кримінально-процесуальному кодексі України питання щодо перекладача встановлені у ст.19, п.6 ч.2 ст.52-1, п.2 ч.1 ст.60, ст.62, ч.1 ст.91, 92 та ін. Окремо питання залучення перекладача, його права та обов'язки регламентують ст.ст.128, 270, 285 КПК України.

Кодекс адміністративного судочинства України також містить норми, які конкретизують участь перекладача в судовому процесі – ч.4 ст.12, ч.2 ст.15, ст.29, ч.3 ст. 45, 62, 92 та ін. Окремо питання статусу перекладача регламентовано ст. 68, 125 КАС України.

З огляду на вищенаведене, вбачається, що питання участі перекладача в судовому процесі висвітлено у значній кількості процесуальних норм відповідних видів судочинства України.

Проте, у Господарському процесуальному кодексі України перекладач мимохідь згадується лише у ст. 44, 48, 49 у питаннях щодо розміру та порядку повернення судових витрат. У п.5 ч.2 ст. 81-1 ГПК України, також мимохідь, згадується, що у протоколі судового засідання зазначаються відомості щодо роз'яснення сторонам та особам, які беруть участь у справі, їх процесуальних прав та попередження перекладача про відповідальність за завідомо неправильний переклад.

Правове визначення особи перекладача, його права та обов'язки в господарському судовому процесі, питання процедури його залучення та відмови від його послуг є відсутніми в чинному ГПК України.

Інститут перекладача в судовому процесі є однією із засад практичної реалізації принципів доступності судового захисту та рівності учасників процесу. З огляду на деякі питання щодо мови господарського судочинства, питання щодо участі перекладача в господарському судочинстві є недостатньо врегульованим, навіть у порівнянні з іншими видами судочинства в Україні.

Так, на території України проводити господарчу діяльність дозволено іноземним суб'єктам господарювання. Існують громади, які спілкуються іншими мовами, члени яких також займаються господарською діяльністю, та для яких досконале знання української мови не є законодавчо обов'язковим.

Особливої уваги потребують глухі, німі та глухонімі особи, спілкування яких можливе лише завдяки спеціальній техніці спілкування. Такі суб'єкти господарювання нарівні з усіма мають законодавчо закріплене право на захист свої законних прав та інтересів шляхом звернення до суду, в тому числі господарського суду.

Єдиною формою мовної взаємодії між особами, які спілкуються та володіють різними мовами вважається взаємодія шляхом мовного перекладу, який забезпечує перекладач.

Таким чином, ключовою ланкою втілення Конституційних норм, належної реалізації права суб'єкта господарювання на судовий захист виступає саме *інститут перекладача у господарському судочинстві*, який є одним з видів реалізації Конституційних положень та норм законодавства України відносно прав особи на звернення до суду за захистом своїх порушених або оспорюваних прав, доступності судової форми захисту.

Вищезазначене робить існування інституту перекладача у господарському судочинстві України обов'язковою умовою, що надає гарантії доступності судового захисту для суб'єктів господарювання незалежно від мовних бар'єрів чи фізичних вад.

Степанов С.В.,

аспірант Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова, Україна

РЕЗУЛЬТАТИ РОЗГЛЯДУ ЗАЯВИ (ПОДАННЯ) ЗА НОВОВІЯВЛЕНИМИ ОБСТАВИНАМИ

Будь-який розгляд справи втрачає сенс, якщо за підсумками розгляду не прийнято відповідного судового акта. Не слід забувати, що основною метою, задля якої заявник звертається до господарського суду – отримання сприятливого для нього рішення. Саме тому дослідження результату розгляду справи як окремого інституту процесуального права має важливе теоретичне та практичне значення.

За аналізом статті 114 ГПК України після перегляду рішення за нововиявленими обставинами господарський суд вправі:

І. Залишити заяву (подання) без задоволення, а оспорене судові рішення – в силі;

- II. Скасувати рішення, постанову або ухвалу суду і винести нове рішення;
- III. Змінити рішення, постанову або ухвалу суду.
- IV. Скасувати рішення, постанову або ухвалу і направити справу на новий судовий розгляд до суду першої інстанції.

Слід зауважити, що перші дві підстави не викликають спорів в наукових колах. Щодо останніх двох доречно зауважити наступне.

Зміна рішення, постанови або ухвали суду. Тривалий час у процесуальній літературі залишалося дискусійним питання про можливість суду, який вирішує питання про відновлення справи, вносити зміни в оскаржене судове рішення.

Висловлювались непоодинокі думки про можливість скасування рішення із закриттям справи, але заперечувалась можливість внесення змін до нього при розгляді справи в порядку відновлення справи за нововиявленими обставинами. Це обґрунтовувалось наступним чином: якщо нововиявлені обставини установлюють неправильність рішення, останнє підлягає скасуванню, а не зміні [1, с.312, 2, с.62]. Доречі, у пункті 1 статті 317 Арбітражного процесуального кодексу РФ, а також у частині другій статті 324 Господарського процесуального кодексу РБ вказується про обов'язкове скасування судового акта за результатами перегляду за нововиявленими обставинами. І це слід визнати вірним. Дійсно, у випадку визнання обставин нововиявленими суд автоматично повинен скасувати рішення та розглянути кожний спірний пункт первинного рішення під іншим кутом – з урахуванням нововиявлених обставин. І хоча частина п'ята статті 114 ГПК України встановлює, що судовий акт може бути змінено або скасовано, проте навіть у разі незначної зміни первинного судового акта його слід скасувати та прийняти новий.

Тому доречним представляється виключення з повноважень господарського суду при перегляді за нововиявленими обставинами повноваження «зміни» рішення із заміною його на право «скасування рішення повністю або частково і прийняття нового рішення».

Скасування рішення, постанови або ухвали і направлення справи на новий судовий розгляд до суду першої інстанції. Означене повноваження реалізується господарським судом касаційної інстанції, оскільки, як вказувалося вище, він не має права встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені у рішенні або постанові господарського суду чи відхилені ним, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими, збирати нові докази або додатково перевіряти докази (стаття 111-7 ГПК).

Нажаль, розділом XIII ГПК України зазначене повноваження не встановлене, що представляється невірним.

Доречно проаналізувати також ще одне повноваження господарського суду при перегляді справи за нововиявленими обставинами. Одразу слід зазначити, що вказане повноваження ні витікає з жодної статті ГПК України, ні з

судової практики. Проте це повноваження не можна виключати з переліку можливостей господарського суду – припинення провадження у справі.

Відповідно до ст. 80 ГПК господарський суд припиняє провадження у справі, якщо спір не підлягає вирішенню в господарських судах України; відсутній предмет спору; є рішення господарського суду або іншого органу, який в межах своєї компетенції вирішив господарський спір між тими ж сторонами, про той же предмет і з тих же підстав; позивач відмовився від позову і відмову прийнято господарським судом; сторони уклали угоду про передачу даного спору на вирішення третейського суду; підприємство чи організацію, які є сторонами, ліквідовано; сторони уклали мирову угоду і вона затверджена господарським судом.

Дійсно, до перегляду за нововиявленими обставинами може бути застосований не весь перелік. Але такі можливості, як укладення мирової угоди або наявність рішення суду по даній справі (в тому числі в порядку перегляду за нововиявленими обставинами) виключати не можна. Це право сторін і воно може бути реалізовано на будь-якій стадії процесу, в тому числі при перегляді за нововиявленими обставинами. До речі, за наявності вказаних обставин повноваження щодо припинення справи є у апеляційної та касаційної інстанції (встановлюється відповідно пунктом 3 частини першої статті 103 та пунктом 4 частини першої статті 111-9 ГПК).

Тому доречно внести відповідні доповнення до статті 114 ГПК України, згідно з якими за результатами перегляду судового рішення господарський суд може «скасувати рішення повністю або частково і припинити провадження у справі».

Література:

1. Строгович М.С. Проверка законности и обоснованности судебных приговоров. – М., 1956. – с.312.
2. Анашкин Г.З., Перлов И.Д. Возобновление дел по вновь открывшимся обстоятельствам. – М.: Юрид. лит., 1982. – с. 62.

Борцевська О.М.,

старший викладач кафедри «Цивільне та трудове право»
Одеського національного морського університету, Україна

ДОТРИМАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ ЯК ФАКТОР СТАБІЛІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Наукове пізнання будь-якого процесуального моменту з метою з'ясування основ здійснення господарського судочинства передбачає розгляд процесуальних строків, що представляють собою найважливіші якісні характеристики й орієнтири для своєчасного вирішення господарського спору. Формування про-